

DÉNES ZOLTÁN

Egy hetilap szerint barátai úgy nyilatkoztak, hogy önt sem a pénz, sem a rang nem érdekli. Mégis mi volt a legfőbb ok, amiért elvállalta a vidékfejlesztési tárca vezetésével járó nem kis feladatot?

– Mielőtt válaszolnék, szeretném kifejezni tiszteletemet azok iránt, akik szerte az országban napokon keresztül harcoltak az árvízzel a

ram sem. Terveink szerint ezért hamarosan elkészítjük az idei évre vonatkozó cselekvési tervünket, s az érdekszervezetek bevonásával ez év végére kidolgozzuk a tíz évre szóló vidékfejlesztési stratégiát. Jövőképzésünk abból a Vidéki Tervek Európá Chartájá által már 1996-ban megfogalmazott alapelvből indul ki, hogy város és vidék közös sorson osztoznak, a vidék gerince pedig a mezőgazdaság.

– Ezen pontosan mit kellene értsünk?

– Ön szerint eddig milyen felfogás uralkodott?

– Jellemzően a nagyméretű gazdaságok kialakulása felé haladtunk, holott a latifundiumokra és a bér munkára alapuló, dél-amerikai típusú, tőkebefektető társaságok által működtetett tömegtermelő mezőgazdaságnak az élelmiszer-minőségre és -biztonságra, illetve ezen keresztül a népegészségügyi helyzet alakulására, továbbá a környezetre és a vidék társadalmára gyakorolt hatásai rendkívül rosszak. Ez a folyamat a környezet pusztulásához és a helyi társadalom széteséséhez, a vidék népességmegtartó képességének vesztes csökkenéséhez vezet. Lehet ugyan e rendszerben a tőkebefektetés hatékonysága maximális, de közös terhei, „társadalmi költségei” beláthatatlanul nagyok.

Rabszolgaszerepkör

– Milyen állapotban van jelenleg a hazai agrárium?

– Sajnos nem tudok olyan mezőgazdasági ágazatot említeni, amelyre sikerterületként tekinthetnénk. Természetesen a problémák különbözőek, de összeköti őket a jövedelmezőség folyamatos csökkenése. Meglévő kiváló adottságainkat, hagyományainkat és szaktudásunkat nem sikerült kamatoztatni, az agrárkormányzat az alapanyag-előállító, tömegtermelő „rabszolga”-szerepkörbe szorította a mezőgazdaságot. Ezzel teljesen kiszolgáltatta a zömében külföldi tőkeérdekeltettek kezébe adott tároló- feldolgozó- és értékesítővertikumnak, amely a haszon 90 százalékát lefoglalja, s így annak csupán 10 százaléka jut a gazdához. Ennek következményeit hűen tükrözik a magyar vidéken tapasztalható válságjelenségek. Látható, hogy az elmúlt időszakban a politika nem szolgálta a vidéken élők érdekeit, nem segítette a boldogulásukat. Elszakadt egymástól az agrár- és a vidékpolitika, pedig a kettőt nem lehet egymástól elválasztva kezelni. A folyamat tragikus következménye, hogy elveszett a magyar vidék népességmegtartó ereje, gazdasági potenciálja vérszenes lecsökkent. Ha ma a vidéki tajakat járjuk, sok helyen üres porták, elgyomosodott földek, tönkretett utak, bezárt iskolák fogadnak bennünket. Ezen változtatnunk kell!

– Mely agrárterületeken vannak a legnagyobb problémák?

– A magas élőköltségű zöldség-gyümölcs ágazatban nem valósult meg a termelői összefogás megfelelő mértékű kiépítése, ami a fejlődés komoly akadályát jelenti. Az állattenyésztési ágazat évek óta tartó komoly nehézségei visszavezethetők a hazai támogatási rendszer európai uniós csatlakozást követő kedvezőtlen változására, tetézőve egyes évek kiemelkedően magas takarmányköltségeivel, majd más évek alacsony piaci áraival, és a mindezt kezelni képtelen hazai agrárpolitikával. Ezek együttes hatása sajnálatos módon padlóra vitte a szektort. Célirányos és következetes kormányzati munkával lehet ezeket a nehézségeket áthidalni.

– Noha elődje mindig az állattenyésztők helyzetbe hozását hangoztatta, manapság éppen ők küzdenek a legtöbb gonddal. Mire számíthat az ágazat?

– A kilábaláshoz sajnos nem áll rendelkezésre egyetlen csodaszere, de több olyan eszköz van, amely együttes alkalmazásával lépésről lépésre előrehaladást lehet elérni. Nagyon fontos lehetőséget látok a helyi értékesítés és az integrációk fejlesztése területén. A versenyképességet segítő támogatásokon túl érdemesnek tartom megvizsgálni és számba venni az állam azon eszközeit, amelyek a feketekereskedelem visszaszorításától, a tenyésztés biológiai alapjainak fejlesztésétől a különböző állami szolgáltatások átgondolásáig tartanak. A szuperintenzív állattartó rendszerek európai forrásokkal kiépült kapacitásait éppúgy hasznosítanunk kell, mint ahogy az eddigieknél lényegesen nagyobb figyelmet kell fordítanunk a hagyományos hazai, őshonos fajtákra és technológiákra, a szabadabb és kevésbé energiaigényes tartási rendszerekre, az ökológiai, a legeltetési állattartás lehetőségeire. Ezzel együtt ki kell építenünk a hungaricum jellegű, minőségi termékek feldolgozásának, márkázásának és piacra vitelének rendszereit is. A megvalósításhoz európai vidékfejlesztési források is rendelkezésre állnak.

Eddig egy szűk hatalmi elit döntött

– Egyébként van arra vonatkozó elképzelés, hogy az Új Magyarországi vidékfejlesztési programban (ÚMVP) a még meglévő forrásokat átcsoportosítsák? Ha igen, mik a prioritások?

– Mindenekelőtt szögezzük le, hogy a vidék hétéves költségvetését – mintegy 1400 milliárd forint vidékfejlesztési forrás elköltséget – meghatározó programról a szocialista–szabad demokráta kormányzat semmilyen módon nem volt hajlandó vitát folytatni. A dokumentumot sem terv, sem program formájában nem bocsátották érdemi társadalmi vitára, sőt a magyar

törvényhozás, az Országgyűlés semmilyen formájában sem tárgyalta, nem hagyta jóvá. Ennek következtében a forráselosztás prioritásait egy szűk hatalmi elit határozta meg. Nem csoda tehát, hogy a felhasznált források túlnyomó többsége egy szűk tőkebefektetői körhöz került, úgy is mondhatnánk, hogy bennfentes keveseknek sokat, a többségnek pedig alig valamit nyújtott. Egy – az agrárium és a vidék teljesleges helyzetéből kiinduló, a helyi gazdaságot és a társadalmat, a helyi közösségeket megerősíteni szándékozó – „nép-párti” agrár- és vidékpolitika nem hagyhatja érintetlenül az ÚMVP forráselosztási szempontjait, feltételeit és kereteit. A nemzeti együttműködés politikája, amely egy megváltozott értékrendű új államalapítást céloz, természetesen új prioritásokat követ. Így az ÚMVP forráselosztási arányait és a forrásokhoz való hozzáférés szabályait úgy kell átalakítanunk, hogy azok a kis- és közepes gazdaságok megerősítését, a családi gazdálkodás folytonosságának biztosítását és a generációváltás gyorsítását, a minőségi szerkezetváltást, a mikro- és kisvállalkozások erősítését és a vidéki életminőség javítását szolgálják. A játékszabályokat úgy kell megváltoztatnunk, hogy ne csak néhány száz spekuláns tőkeérdekelt, hanem a vidék erejét adó többség is hozzájárjon ezekhez a forrásokhoz. Erről azonnal tárgyalásokat fogunk kezdeményezni az Európai Közösséggel. Mozgásterünket meghatározza, hogy az előző kurzus mennyit hagyott a kasszában.

Előnyben a családi gazdaságok

– Nagy várakozások vannak a földtörvény várható módosításával, illetve az állami földet felügyelő Nemzeti Földalapkezelő Szervezet további sorsával kapcsolatban. Milyen változások várhatók e téren?

– Azt vallom, hogy akié a föld, azé az ország. Ennek megfelelően mindent meg fogunk tenni annak érdekében, hogy a termőföld a helyi gazdálkodók tulajdonában, művelésében maradjon. Előnyben kívánjuk részesíteni a helyben lakó családi gazdaságokat, illetve a vidékről történő elvándorlás megállítására érdekében a fiatal gazdálkodókat. A szervezeti kérdésekről később születik döntés, de a földügyek a vidékfejlesztési tárcához fognak tartozni.

– Mire számíthat az elmúlt években ugyancsak a tönk szélére sodort élelmiszer-feldolgozó ágazat?

– A hazai élelmiszer-gazdaság központi eleme az élelmiszeripar, hiszen a mezőgazdasági termelés legfontosabb piacát jelenti. Éppen ezért jömagam is az egyik legfontosabb kérdésnek a szektor fejlődését, újbóli megerősödését tartom. A mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-ipari vállalkozások egymás nélkül nem boldogulhatnak, éppen ezért elemi érdekünk a közöttük lévő ki-egyensúlyozott, egymás érdekeit és lehetőségeit figyelembe vevő kapcsolatrendszer kialakulása. Vagy együtt maradnak talpon, vagy egymást húzzák a mélybe.

– Miként maradhatnak együtt talpon?

– Az európai uniós csatlakozást követő folyamatos térszerzés megállítására érdekében összefogást ajánlok az ágazatnak. Meg kell teremtenünk azt a szabályozási és támogatási politikát, amely nemcsak a béklyókat veszi le az élelmiszer-ipari vállalkozásokról, hanem lendületet is adhat számukra. Mindezeket túl a tisztességes kereskedelemre vonatkozó szabályok betartatása mellett a mostaninál hatékonyabb és eredményesebb védjegyprogramot és közösségi marketinget is szeretnénk megvalósítani, elősegítve a hazai kis és közepes élelmiszer-ipari vállalkozások innovációját és kapacitásainak kiépítését.

Új kormányzati megközelítés

– Milyen fő célok mentén fogalmazná meg a következő években várható agrárstratégiát?

– Már maga a Vidékfejlesztési Minisztérium elnevezés és az abban összekapcsolt szakterületek együttes kezelése is olyan új kormányzati megközelítést jelez, amely a maga összetettségében igyekszik megközelíteni a vidék problémáit. Politikánk középpontjában a vidéki munkahelyteremtés áll, amelyben nagy szerepet kap a mezőgazdaság. Meggyőződésünk, hogy a kis- és közepes méretű birtokokra és azok összefogására épülő, változatos termékszerkezetű mezőgazdaság tud megfelelő számú és elfogadható jövedelmet biztosító munkahelyet teremteni. A kiváló minőségű magyar élelmiszereink számára – egyáltalán nem lebecsülve az exportteljesítményeket – a helyi és a hazai piacot tartjuk a legfontosabbnak. Középpontba állítjuk a helyi kis- és közepes méretű mezőgazdasági vállalkozásokat, feldolgozóüzemek fejlesztéseinek és beruházásainak támogatását, hogy ki tudják elégíteni a reményeink szerint egyre tudatosabb és igényesebb – hazai vásárlói igényeket. A feladat tehát adott. Rajtam, munkatársaimon és a tárcámon nem fog múlni. Talpra kell állítanunk a magyar vidéket.

FOTO: MÁTÉ PÉTER

„Aki nem tudja, melyik kikötőbe tart, annak nem lehet jó széljárása”

Fazekas Sándor: A munkahelyteremtés a legfontosabb feladat

Az elmúlt időszakban az agrárkormányzat az alapanyag-előállító, tömegtermelő „rabszolga”-szerepkörbe szorította a mezőgazdaságot, a politika nem szolgálta a vidéken élők érdekeit, nem segítette a boldogulásukat – közölte lapunknak adott interjújában Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter, akit ezúttal főként az agrártermeléssel kapcsolatban faggattunk, az ágazat súlyos, azonnal orvoslásra váró problémái miatt. Kijelentette: talpra kell állítanunk a magyar vidéket. Mint mondta, céljuk olyan többfunkciós mezőgazdaság létrehozása, amely a helyi termelésre támaszkodva, a környezet megóvásával állít elő egészséges élelmiszert és biztosít minél több embernek munkát.

gátakon. Sok családnak előtötte a házat a víz, és odaveszett minden értéktárgya. Szerencsére a legnagyobb értéket, az emberi életet mindennél sikerült megmenteni. Köszönet érte mindazoknak, akiket hőssé avatott az áradással folytatott küzdelem. A kérdésére visszatérve, 1990 óta vagyok Karcag város polgármestere, és azt tapasztalom, sokan úgy érzik ma Magyarországon, hogy egyedül hagyták őket a gondjaikkal. Az elbizonytalanodott emberre mondják, hogy kiment a talaj a lába alól. Magyar anyaföldön, magyar emberrel ez nem fordulhat elő, ezért mindenkit arra szeretnék ösztönözni, hogy vegye észre: nincs egyedül, és vesse meg jó erősen a lábát! Vissza kell szerezniünk a vidék megbecsülését, és ebben a felemelő, nehéz munkában szeretnék részt venni.

Készül a cselekvési terv

– Egy önt dicsérő nyilatkozatában elődje, Gráf József agrárminiszter arról számolt be, hogy regnálása idején az ágazat versenyképességéért tett erőfeszítések közben a tárcánál háttérbe szorult a vidékpolitika. Ön elképzelhetőnek tartja, hogy konkrét vidékpolitikai jövőkép nélkül javítható az agrárium, a vidék versenyképessége?

– Ahogy mondani szokás, aki nem tudja, melyik kikötőbe tart, annak nem lehet jó széljárása. A jövőről alkotott vízió nélkül nincs, és nem is lehet sikeres egyetlen fejlesztési prog-

– Magyarország szándékaink szerint olyan ország lesz, ahol az európai többfunkciós, minőségi mezőgazdaság, a környezet- és tájgazdálkodás válik általánossá, ahol az agrárium úgy állít elő értékes, egészséges élelmiszereket, valamint helyi energiát és egyéb nyersanyagokat, hogy közben megőrzi talajainkat, ivóvízbázisainkat, az élővilágot, a tájat és benne az emberi kultúrákat. Mindezt úgy teszi, hogy a lehető legtöbb ember számára biztosít megélhetést.

– Sokan attól félnek, hogy a mezőgazdaság termelési kérdései háttérbe szorulnak az új tárcánál, mivel annak neve már nem tartalmazza a földművelésügyet, csak a vidékfejlesztést. Mennyire megalapozott e félelem?

– Olyan gazdálkodási rendszerekre van szükségünk, amelyeknek a környezeti, társadalmi, szociális és foglalkoztatási hatékonysága, a vidék gazdasága és társadalmi szempontjából összességében a legjobb. A lényeg, hogy amíg eddig az agrárpolitika – a piac helyett – azt próbálta meghatározni, hogy miből és mennyit termeljen a gazda, s ehhez kötötte a közpénzekből nyújtott támogatásait, addig a vidékpolitikai közegbe ágyazott, átalakuló európai agrárpolitika a hangsúlyt arra helyezi, hogy hogyan, milyen rendszerekben történjen az élelmiszer-termelés. Ez alapvető változást jelent mezőgazdaság- és termelés-felfogásban, s ennyiben a tárca neve tényleg a közös európai jövőt, a korszerű mezőgazdaság-szemléletet jelzi.